

RePLAY Toddler
arteveld hogeschool

risicovol spelen ondersteunen bij peuters in de kinderopvang

QUICKSHEETS

RISICOVOL SPELEN

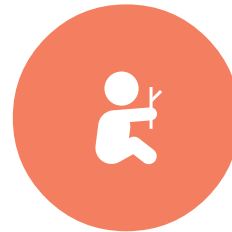
VORMEN VAN RISICOVOL SPELEN

SPELEN OP HOOGTE

SPELEN MET SNELHEID

**SPELEN MET GEVAARLIJKE
VOORWERPEN**

**SPELEN OP GEVAARLIJKE
PLEKKEN**

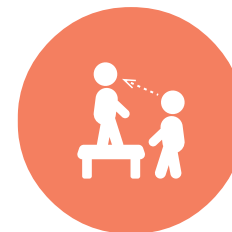
STOEISPELEN

SPELEN MET IMPACT

SPELEN UIT HET ZICHT

**PLAATSVERVANGEND
RISICO**

SPELEN OP HOOGTE

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen naar beneden kunnen vallen, meestal omdat ze op een verhoogde plek of op een onstabiel voorwerp spelen. Wat 'hoog' lijkt, hangt ook af van hoe groot een kind is. Voor baby's en peuters kan spelen op een drempel van 10 cm al relatief 'hoog' aanvoelen.

vb. VOORBEELDEN

- Kruijen, klimmen, klauteren: over verhoogjes en grote voorwerpen, op een stoel, tafel, kastje, boomstam, heuvel, rotsen, omheining, ...
- Balanceren: op muurtjes, blokken, speeltoestellen, ...
- Springen: van een tafel, trapje, stoel, ...
- Hangen en schommelen op hoogte

! BEZWAAR

Vallen vanop hoogte kan tot ernstige (hoofd) letsels leiden.

😊 SPEELKANS

Van boven ziet de wereld er anders uit. Kinderen hebben meer overzicht en voelen zich groter.

💡 LEERKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek. Zijn evenwicht, coördinatie en dieptezicht verbeteren.

🧑 VOLWASSEN THRILLS

Avonturenparcours, bergwandeling, muur- rotsklimmen, boulderen, pamperspaal, bungeesprong, ...

SPELEN OP HOOGTE

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen op hoogte? Sta hen zoveel mogelijk toe om hoogte spontaan te exploreren. Mogen kinderen van jou op de meubels klimmen, bijvoorbeeld? Op welke(niet) en wanneer (niet)? Mogen ze balanceren op de rand van de zandbak?
- Creëer ook bewust extra speelkansen voor hen om hoogte te ervaren, binnen en buiten.
 - Zorg voor voldoende plekken en stevige voorwerpen waar kinderen op mogen klimmen en vanaf springen. Laat dit (soms) toe op meubels. Let erop dat grote voorwerpen niet (op/vanonder de kinderen) kunnen kantelen. Zet een kast bijvoorbeeld vast aan de muur.
 - Bied ook kansen om te balanceren, bv. de zandbakrand, een smalle plank op 10cm hoogte, een (pvc) gootje met de bolle kant naar boven, een bal om met de buik over te rollen, een liggende boomstam of bovengrondse boomwortels, een wankelende ondergrond zoals een dikke, zachte mat.
 - Voorzie iets waarop kinderen kunnen schommelen, bv. een schommel(paard) (met beveiliging aan de buik), lage hangmat waarover kinderen met hun buik kunnen hangen.
 - Maak hoogteverschillen visueel duidelijk voor de kinderen, bv. met een gekleurde sticker.
 - Zorg voor de nodige valdemping (bv. een zachte ondergrond zonder scherpe stukken) en omgeving eventueel beschermers voor het kind (bv. schoenen, een helm, knie-, elleboog-, of polsbeschermers).
 - Laat de kinderen op blote voeten klimmen. Ze voelen de eigenschappen van de ondergrond beter en ze hebben meer grip.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. hoogte.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Ga bewust om met het optillen van kinderen. Als je hen plots optilt, kan dit erg beangstigend zijn. Maak eerst oogcontact en kondig aan dat je hen zal optillen.
- Slaat een kind op hoogte in paniek? Stel het op ooghoogte gerust.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Je hoeft niet altijd vooraf regels te stellen over hoe hoog het kind mag klimmen. Meestal voelen kinderen zelf aan hoe hoog ze kunnen.
- Zorg ervoor dat er geen harde of scherpe voorwerpen liggen onder een klimmend kind. Haal andere kinderen (in het bijzonder baby's) weg vanonder een klimmend kind.
- Wees waakzaam voor gladde oppervlakken, bv. na regen of sneeuw. Laat het kind eerst uittesten of het niet te glibberig is om te klimmen.
- Laat het kind testen of het niet door voorwerpen (bv. plastic bak, kartonnen doos) kan zakken.
- Laat het kind laag bij de grond beginnen en stelselmatig op hogere oppervlakten klimmen.
- Leer het kind praktische tips: blijf dicht tegen het oppervlak, test of je steunpunt je gewicht kan houden, los maar 1 hand of voet tegelijk.
- Kinderen vergeten na een tijdje soms dat ze op hoogte spelen. Help hen alert te blijven voor de risico's. Let op wanneer het kind zijn focus verlegt naar iets anders (bv. een liedje zingen terwijl het op een stoel staat). Biedt de hoogte op dat moment nog speelwaarde?
- Naar beneden komen is vaak moeilijker dan naar boven klimmen. Blijf dus beschikbaar, ook als het kind vlot alleen naar boven kan.

SPELEN MET SNELHEID

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen hun eigen lichaam versnellen, soms met behulp van een voorwerp of helling.

vb. VOORBEELDEN

- (Achter elkaar) lopen (eventueel van een schuin oppervlak zoals een heuvel of glijbaan)
- (Loop)fietsen/steppen, glijden (op hun zitvlak, met buik/hoofd eerst) en 'snel vooruitgaan' ervaren
- Een grote pot of een krukje over de vloer vooruitschuiven en er achteraan lopen,
- (Snel) rondjes draaien, schommelen en 'voor- en achteruitgaan' ervaren
- Ergens vanaf springen en 'vrije val' ervaren

! BEZWAAR

Bij 'snel spel' hebben kinderen minder controle over hun lichaam. Als begeleider kan je minder gemakkelijk fysiek ondersteunen. Kinderen maken ook vaak lawaai, wat vooral binnen storend kan zijn.

😊 SPEELKANS

Een kind dat door de ruimte raast, voelt de adrenaline razen door zijn lichaam. Dat is een boeiende ervaring!

💡 LEERKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek, evenwicht, coördinatie en dieptezicht. Het kind leert snelheid te controleren en een veranderende omgeving in te schatten ... een goede voorbereiding op het verkeer!

🚶 VOLWASSEN THRILLS

Death ride, autorijden, skiën, skeeleren, bobslee, waterglijbaan, bungeesprong, vrije val, ...

SPELEN MET SNELHEID

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen met snelheid? Sta hen zoveel mogelijk toe om snelheid spontaan te exploreren.
- Creëer ook bewust extra speelkansen voor hen om snelheid te ervaren, binnen en buiten. Binnen is dit minder evident dan buiten, maar toch zijn er veel mogelijkheden.
 - Maak een rustige en een drukke zone, zodat spelen met snelheid de rustige activiteiten niet stoort.
 - Voorzie voldoende loop- en fietsruimte en duid die eventueel aan met looplijnen.
 - Voorzie plekken waarop kinderen kunnen lopen: vlakke, relatief effen oppervlakten die niet te glad zijn.
 - Voorzie plekken waarop kinderen kunnen glijden en schuiven: een (tijdelijke) helling of heuvel, een gladde ondergrond.
 - Maak eventueel afspraken over roepen en schuiven met grote voorwerpen, om het lawaai te beperken. Misschien mag dat niet wanneer er kinderen slapen? Stil moeten lopen is nog altijd beter dan niet mogen lopen.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. snelheid. TIP Zie ook de informatie over Spelen op hoogte: aanbod.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Snel spelen geeft kinderen soms het gevoel dat ze de controle verliezen. Kinderen kunnen dat spannend vinden, soms té spannend. Meestal kan je niet fysiek volgen bij zo'n spel. Ondersteun dan (non)verbaal vanop afstand. Maak oogcontact, spreek geruststellende woorden en vraag of het kind hulp nodig heeft.
- Probeer niet te roepen. Geroep kan immers erg onveilig aanvoelen voor kinderen. Het kan er ook voor zorgen dat kinderen hun focus verliezen (wat de situatie net onveiliger maakt). Enkel bij acuut gevaar is roepen soms nodig om de situatie veiliger te maken. Verwittig in andere gevallen een collega die dichterbij het kind staat, of spreek het kind kort na het spelen aan.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Soms gaan kinderen zo snel dat ze roekeloos lijken te worden. Vraag hen dan om het rustiger aan te doen. bv. 'Goed luisteren of er niemand van om de hoek komt hé!'
- Hou in de gaten of kinderen niet afgeleid raken tijdens het spelen. Help hen hun focus te behouden, bv. 'Kijk maar vóór je!'
- Bij spelen met snelheid veranderen de risico's in de situatie nog sneller dan bij andere vormen van risicovol spelen. Blijf dus alert!

SPELEN MET GEVAARLIJKE VOORWERPEN

= DEFINITIE

Spelen waarbij het kind voorwerpen of (vormeloze) materialen hanteert met gevaarlijke eigenschappen (bv. glad, scherp, heet, ruw, hard, klein of net groot, zwaar, giftig). Het verschil met gevaarlijke plekken is dat kinderen gevaarlijke voorwerpen zelf kunnen verplaatsen.

vb. VOORBEELDEN

- 'Duidelijk' gevaarlijke voorwerpen, bv. een scherp mes, een schaar, werktuigen zoals een hamer of boormachine, ...
- Alledaagse voorwerpen die niet gemaakt zijn om mee te spelen en/of gevaarlijk kunnen zijn voor jonge kinderen door de manier waarop ze ermee omgaan (in het bijzonder in de mond steken), bv. een stoel omtrekken, een batterij inslikken, een puntige tak rondzwaaien, wankel waggelen met een cactus of grote kookpot in je handen
- (Vormeloze) materialen die een gevaar inhouden, bv. vervuild water of scheerschuim inslikken

! BEZWAAR

Is dat wel nodig, met zo'n gevaarlijke dingen spelen?

😊 SPEELKANS

Het zijn vaak materialen die 'alleen voor grote mensen' zijn, en die dan mogen vasthouden, doet kinderen zelf ook groeien! vervangen door 'Grote-mensen-materialen mogen vasthouden, doet kinderen groeien!

💡 LEERKANS

Een gevaarlijk voorwerp of materiaal hanteren is een goede oefening in fijne motoriek.

👤 VOLWASSEN THRILLS

Werken met hamers, bijlen, boormachines, haagscharen, aardappelmes, ...

SPELEN MET GEVAARLIJKE VOORWERPEN

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Met welke gevaarlijke voorwerpen kunnen de kinderen spelen, en wanneer? Sta kinderen zoveel mogelijk toe om deze voorwerpen spontaan te exploreren.
- Vind je een voorwerp gevaarlijk? Hou het niet standaard buiten het bereik van kinderen. Overweeg ook de speelkansen.
- Creëer ook bewust extra speelkansen om het spelen met gevaarlijke voorwerpen te ervaren, binnen en buiten.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. gevaarlijke voorwerpen.
 - Interesses als leidraad. Laat je leiden door de interesses van kinderen: welke (gevaarlijke) voorwerpen zoeken zij op? Zie je enkele kinderen geboeid kijken wanneer je een foto knipt? Dan hoef je nog niet meteen je schaar aan hen te geven. Bedenk eerst wát ze precies boeiend vinden: dat je schaar blinkt, dat je er een blad mee in 2 krijgt, dat jij grote ogen trekt en zegt 'oeioei, dat is gevaarlijk hoor!'. Mogelijks sluit een kinderschaar of een blinkende cd het best aan bij hun interesses. Maar mogelijks willen kinderen ook 'the real stuff': jouw schaar.
 - Competentie-adequaat. Aan het ene voorwerp zijn meer risico's verbonden dan aan het andere. Welk voorwerp 'gevaarlijk' is, hangt veel af van de vaardigheden van een kind. We spreken dan ook liever niet van 'leeftijdsadequate' voorwerpen, maar van 'competentie-adequate' voorwerpen. Een schaar, mes, hamer, beitel, boormachine, bijl, zaag, touw... Geef jij ze wel eens aan kinderen? Onder begeleiding kan zowat elk voorwerp veilig genoeg zijn. Overweeg om de kinderen (met ondersteuning!) eens dingen te laten snijden, zagen, klieven en vastbinden.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

Zie kaartjes met algemene ondersteuningstips.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Beslis bewust of je een voorwerp altijd, soms of nooit aanbiedt, vrij toegankelijk of alleen onder (strikte) begeleiding.
- Stel jezelf niet enkel de vraag OF je het aanbiedt, maar vooral ook HOE je het kan aanbieden. Onder begeleiding kan zowat elk voorwerp voldoende veilig zijn.
- Bereid het spelen met gevaarlijke voorwerpen goed voor.
 - Kies een moment waarop er minder kinderen in de groep zijn (bv. op de rustigste dag van de week, op een moment waarop er kinderen slapen) of er een extra ondersteuner is (stagiair, huishoudhulp, vrijwilliger).
 - Beperk het aantal deelnemende kinderen. Kies (om te beginnen) kinderen die (fijnmotorisch) vaardig zijn en goed instructies kunnen opvolgen.
 - Kies een plekje waar je overzicht hebt over de situatie. Een rustig hoekje of aparte ruimte is voorspelbaarder. Daar komen niet continu andere kinderen tevoorschijn.
 - Kies een moeilijkheidsgraad die past bij de kinderen. Het ene mes is het andere niet.
 - Denk vooraf na hoe je de gevaarlijke voorwerpen op een aanvaardbare manier kan aanbieden.
 - Wat kan er mislopen en hoe minimaliseer ik die kans? Toon indien nodig voor hoe de kinderen het best met het voorwerp kunnen omgaan.
 - Maximaliseer tegelijk de speelwaarde: hoe vrijer kinderen mogen spelen met het voorwerp, hoe beter! Beperk de regels om het exploreren een kans te geven. Als je een voorwerp voor het eerst aanbiedt, kan het wel zinvol zijn om vooraf duidelijke afspraken te maken.

SPELEN OP GEVAARLIJKE PLEKKEN

= DEFINITIE

Spelen op plekken die gevaarlijke eigenschappen hebben (bv. onbekend, niet omheind, glad, heet, ruw, hard, giftig). Het verschil met gevaarlijke materialen is dat het gevaar deel uitmaakt van de omgeving, die kinderen niet zelf kunnen verplaatsen.

vb. VOORBEELDEN

- 'Duidelijk' gevaarlijke plekken
 - Spelen dicht bij natuurelementen
 - Spelen op een glad oppervlak
 - Spelen dichtbij het verkeer
 - Spelen bij een verwarming, prikkeldraad,...
- Andere plekken die een gevaar kunnen inhouden, bv. een boom waar een tak uit kan vallen, brandnetels in de border, een tafel met een scherpe hoek, een onbekend of oneffen terrein, een kippenhok, een terras met hete tegels, een donkere kamer.

! BEZWAAR

Kunnen kinderen op een gevaarlijke plek wel volop opgaan in hun spel?

💡 LEERKANS

Kinderen leren rekening houden met gevaren in de omgeving.

😊 SPEELKANS

De wereld van het kind verruimt ... en het is spannend spelen op onbekend, onvoorspelbaar terrein.

🚶 VOLWASSEN THRILLS

Bergwandelingen, zwemmen in zee, kampvuur maken, ...

SPELEN OP GEVAARLIJKE PLEKKEN

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Kinderen welkom! Mogen de kinderen van jou spelen in het verwilde hoekje van de tuin, aan de omheining, in de keuken of gang, in het park? Waarom willen de kinderen steeds naar deze plekken, wat trekt hen er in aan? Wat houdt je tegen om hen op die plekken te laten spelen? Hoe kan je de risico's aanvaardbaar maken? Moet je daarvoor de hele plek verbieden of zie je meer speelkansen?
- Zelf gemaakt! Mogen kinderen van jou hun eigen speelplek vormgeven? Mogen ze stoelen omkantelen, het trapje van de verzorgingstafel eens verrollen, of een laken over het winkeltje leggen? Eigen constructies van kinderen zijn misschien minder veilig, maar wel heel leuk! Weeg af hoe je de creaties zo veilig als nodig kan maken.
- Natuurelementen. Laat kinderen (met ondersteuning!) spelen op plekken waar ze mogelijk in of van kunnen vallen, zoals een meer, vijver, de zee, een rots, ... Zorg ervoor dat de risico's opwegen tegen de speelwaarde!
- Een stapje in de wereld. Op stap gaan is een ideale manier om kinderen vertrouwd te maken met de buurt, ouders of vrijwilligers. Het biedt ook kansen voor de buurt om je werking te leren kennen. Je hoeft niet ver weg te gaan om kinderen de ervaring van een nieuwe plek te bieden. De stoep voor de voorziening is vaak al spannend voor hen. Misschien mogen de kinderen eens spelen in de tuin van de buren? Laat de kinderen een veiligheidskoord vasthouden bij het wandelen. Leen een buggybus van een andere voorziening als je verder op stap wil. Vraag goed op voorhand welke ouders of vrijwilligers er mee op stap willen gaan. Zo kan je hen meteen uitleggen dat deze activiteit kadert in het thema risicovol spelen.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

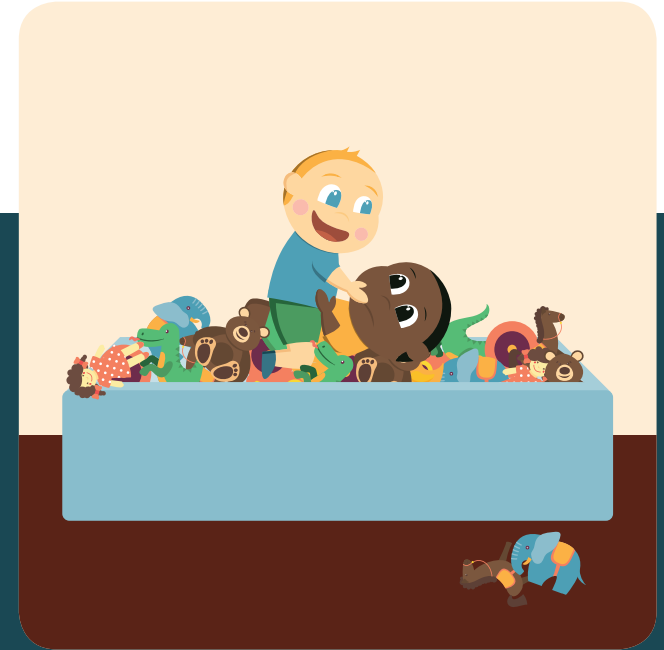
- Durft een kind niet spelen op een gevaarlijke plek? Moedig het kind aan om samen met anderen op verkenning te gaan, of ga zelf mee.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Ken de gevaren. Als begeleider moet je zicht hebben op de gevaren van de speelplek. Kijk de plek na alvorens je de kinderen er laat spelen.
 - Ga geregeld rond en zoek naar aanwezige gevaren.
 - Is de plek buiten? Kijk dan ook telkens of de plek niet gevaarlijker geworden is door het weer (bv. of de vrieskou niets stuk gemaakt heeft, of het terras veranderd heeft in een ijspiste).
 - Is de plek buiten je voorziening? Andere gebruikers van deze plek houden niet altijd rekening met de jonge kinderen die er komen spelen (bv. uitwerpselen in de zandbak, glas in het gras).
 - Wees je ervan bewust dat er tijdens het spelen ook nieuwe gevaren kunnen ontstaan op de speelplek. Wanneer kinderen een kastje verschuiven, kan de hete radiator plots binnen handbereik komen.
- Zo veilig als nodig. Schat samen in of de risico's aanvaardbaar zijn. Maak kinderen bewust van gevaren en risico's door de omgeving samen zo veilig als nodig te maken.
- Actief toezicht. Hou vooral toezicht op de plaats waar het gevaar zich bevindt. Al spelend vergeten kinderen soms dat er gevaar is. Maak hen daarop attent.

STOEISPELEN

= DEFINITIE

Bij stoeispelen verkennen kinderen letterlijk hun eigen en elkaars grenzen door aan elkaar te duwen en te trekken. 'Mild stoeien' is een typisch kenmerk van peuterspel.

vb. VOORBEELDEN

- Aan elkaars kleren trekken, elkaar porren of kriebelen
- Op elkaar gaan liggen, over elkaar klauteren en worstelen
- Let op: We bedoelen speelvechten, geen conflict waarbij de ene de ander bewust pijn wil doen

! BEZWAAR

Bij jonge kinderen slaat stoeien al snel om in ruzie. Voor 'goed' stoeien moet je immers continu aangeven wat je (niet) leuk vindt en rekening houden met de ander ...

💡 LEERKANS

Bij stoeispelen leren kinderen veel sociale vaardigheden en oefenen ze hun reactiesnelheid.

😊 SPEELKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek. Zijn evenwicht en coördinatie verbeteren. Aanraking geeft kinderen een gevoel van verbondenheid en geborgenheid.

🏯 VOLWASSEN THRILLS

Vechtsporten (judo, karate, worstelen, ...), stoeien met de kinderen

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen stoeien? Sta hen zoveel mogelijk toe om dat spontaan te doen.
- Creëer ook bewust extra speelkansen om hen te laten stoeien, binnen en buiten.
 - Kies een geschikte ondergrond, bv. vlakke, relatief effen, zachte oppervlakken. Stoeien is veiliger in een ballenbad, op een mat, in hoog gras, op een mossige ondergrond, dan op een stenen oppervlak.
 - Neem (harde en scherpe) obstakels in de omgeving zoveel mogelijk weg.
 - Voorzie lichte, losse objecten die kinderen zelf kunnen opheffen, waarmee ze kunnen gooien, elkaar kunnen slaan, en zich mee kunnen beschermen.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. stoeien, bv. kriebelspelletjes op het verzorgingskussen.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Wees waakzaam voor het verschil met vechten. Tijdens stoeien wordt er gelachen, zijn de gezichtsuitdrukkingen ontspannen, en kinderen beginnen om de beurt met stoeien. Bij vechten zien kinderen er gespannen uit en domineert 1 kind het spel.
- Neigt het spel naar vechten?
 - Help kinderen naar de ander te kijken: 'Zie: Arend fronst. Ik denk dat hij het niet leuk vindt'.
 - Help kinderen hun grenzen aan te geven: 'Is dat juist Arend? Wat kan je doen als je dat gestoei niet meer leuk vindt? Zeg je stop, ga je weg? Zeg maar dat Selim je niet mag duwen.'
 - Onderbreek het spel waar nodig: 'Als Elodie het niet meer leuk vindt, houden we beter op.'
 - Ondersteun kinderen om grenzen van anderen te respecteren: 'Het moet leuk zijn voor iedereen'.
 - Verwoord je eigen grenzen bij het stoeien: 'Als jullie met 3 tegelijk op mij kruipen, vind ik dat te zwaar.'. Stel alternatief gedrag voor dat jij aangamer vindt: 'Jullie mogen elk om beurt.'.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Leg uit waarom kinderen geen harde/scherpe voorwerpen (bv. schoenen, een tak) mogen dragen bij het stoeien.

SPELEN MET IMPACT

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen botsen en de impact op hun lichaam ervaren.

vb. VOORBEELDEN

- Zich op een matras of in een ballenbad laten vallen
- Tegen een muur botsen, tegen een boom fietsen/lopen, met twee fietsen tegen elkaar botsen, speelgoed tegen elkaar slaan
- Op de zetel of ergens vanaf springen en het 'landen' ervaren

! BEZWAAR

Kinderen maken spullen kapot of doen elkaar pijn.

😊 SPEELKANS

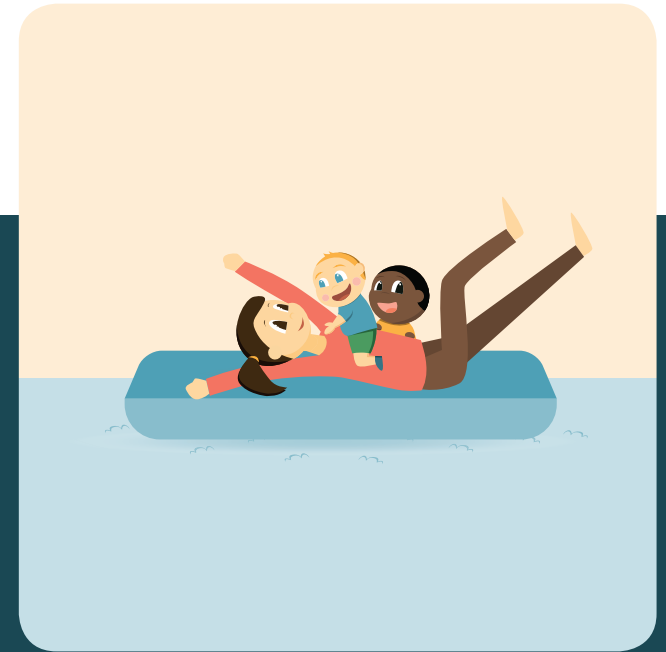
Een muur of matras zien naderen en afwachten tot je botst ... dat botsautogevoel is spannend!

💡 LEERKANS

Tijdens dit actief spel, oefent het kind zijn grove motoriek, evenwicht, coördinatie en dieptezicht. Hij voelt aan den lijve wat een botsing betekent ... dat kan hij enkel volledig begrijpen wanneer hij het zelf ervaart.

🚶 VOLWASSEN THRILLS

Botsauto's, sumopakken

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen met impact? Sta hen zoveel mogelijk toe om impact spontaan te exploreren.
- Creëer ook bewust extra speelkansen voor hen om impact te ervaren, binnen en buiten.
 - Zorg voor plekken waar kinderen kunnen botsen zonder zich onnodig pijn te doen. Zet bijvoorbeeld een matras recht tegen de muur (en zorg dat ze niet kan kantelen), gebruik een mat, een zitzak of ballenbad, ...
 - Zorg eventueel voor beschermers voor het kind (bv. schoenen, een helm, knie-, elleboog-, of polsbeschermers). Als kinderen willen springen op een harde of ruwe ondergrond, helpt het om hen schoenen aan te (laten) doen. Botsen ze graag met hun fiets tegen een harde wand, dan voorkomt een (fiets)helm een hoofdletsel.
 - Geef geregeld speelimpulsen i.v.m. impact.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

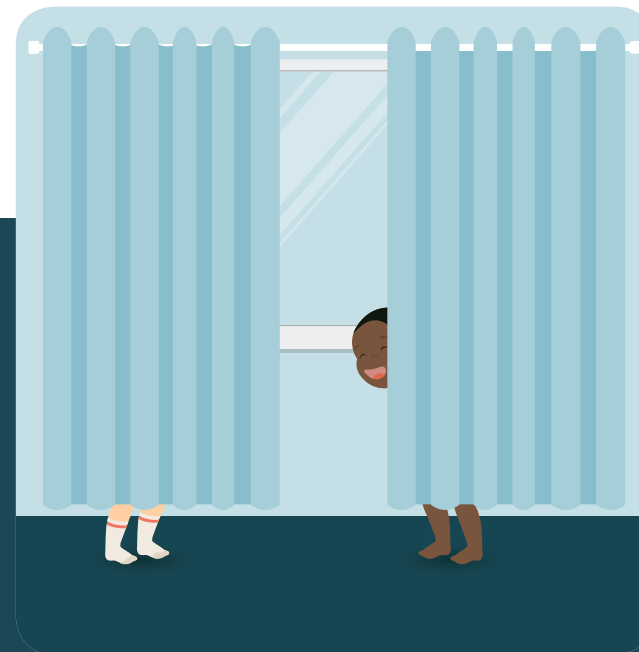
- Ergens tegenaan botsen is spannend. Laat kinderen hier geleidelijk aan wennen door samen botsspelletjes te spelen.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Het is belangrijk dat kinderen leren om respect te hebben voor materialen. Wijs hen daar dan ook op. Leg uit waar wel en niet tegenaan gebotst kan worden.

SPELEN UIT HET ZICHT

= DEFINITIE

Spelen waarbij kinderen uit het zicht van een volwassene spelen.

vb. VOORBEELDEN

- Kiekeboespelletjes, verstoppertje spelen achter een struik, in een kast kruipen, spelen in een donkere kamer, alleen op pad gaan, ...

! BEZWAAR

Kinderen kunnen zich bezeren zonder dat de volwassene dit weet, ze kunnen verloren lopen of verdwijnen.

💡 LEERKANS

... dat verplicht je om jezelf te redden, ook van gevaren in de omgeving. Een prima oefening in risicocompetentie dus!

😊 SPEELKANS

De veilige haven verlaten en helemaal op jezelf (moeten) vertrouwen ...

🚶 VOLWASSEN THRILLS

'Dwars door alles'-wandeling, verkennen nieuwe omgeving, op stap zonder kaart of gps, nachtspel, dropping, reizen, ...

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Waar en wanneer kunnen de kinderen spelen uit het zicht? Sta kinderen zoveel mogelijk toe om dit spontaan te doen.
- Creëer ook bewust extra speelkansen om het spelen uit het zicht te ervaren, binnen en buiten. Jonge kinderen hebben niet veel plaats nodig om zich te kunnen verstoppen. Ook in een kleine ruimte kan je (tijdelijke) plekje voorzien.
 - Voorzie plekken waarop kinderen (alleen of samen) op ontdekking kunnen gaan of en kunnen verloren lopen of verdwijnen (óf dat gevoel hebben): verschillende aparte plekjes in de ruimte, privéplekjes waar kinderen zich kunnen verstoppen voor de groep (en jou als begeleider). Misschien heb jij de kinderen stiekem wel nog in het oog? Zet bijvoorbeeld een lamp achter een tentje, zodat je de schaduw van de spelende kinderen kan zien.
 - Binnen kan je 'spelen uit het zicht' een plaats geven met bankjes, een grote doek die je (tijdelijk) over een babybox hangt, en lage kastjes die je bewust een beetje van de muur plaatst.
 - Buiten in de tuin kan je met heuveltjes, rioolbuizen, een grote plant (in een pot), hegjes en een (wilgen)afsluiting verstophoekjes creëren.
 - Geef geregeld speelimpuls i.v.m. spelen uit het zicht.

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Moedig (zeker angstige) kinderen aan om samen met anderen op verkenning te gaan. Zo kunnen de kinderen elkaar helpen of jou verwittigen als er iemand schrik krijgt of zich pijn doet.
- Leer het kind om een ander kind naar jou te sturen als er iets mis is (bv. het is gevallen).

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Maak afspraken over het speelgebied: duid grenzen aan op een manier die het kind begrijpt. Hoe concreter, hoe beter, bv. we blijven op de tegels, je mag niet verder dan deze struik / het witte huis, je moet mij kunnen zien van waar je speelt.
- Test of het kind op de afgesproken plek blijft door even uit het zicht van het kind te gaan, terwijl jij het kind nog ziet. Gaat dit een paar keren goed, dan kan je het kind geleidelijk aan (steeds langer) echt uit je zicht laten spelen.
- Kan je de kinderen niet meer zien wanneer ze achter het tuinhuis spelen? Kijk geregeld of dat plekje voldoende veilig is (groeien er geen giftige planten, is de omheining nog intact?).
- Luister tijdens het spelen extra goed en ga geregeld eens kijken. "Stilte is goud waard. Tenzij peuters spelen... dan is stilte zéér verdacht!"

PLAATSVERVANGEND RISICO

= DEFINITIE

Kinderen die kijken naar anderen die risico's nemen, en zo ook spanning en uitdaging ervaren.

vb. VOORBEELDEN

- Kijken naar (een filmpje van) een kind dat 'durft' (bv. van een glijbaan springt, zich laat vallen, klimt en klautert), of naar jou als begeleider wanneer je iets risicovols doet (bv. fruit snijden of een kaarsje aansteken)

! BEZWAAR

De (jongere) kinderen zullen de andere (oudere) kinderen willen nadoen, en dingen proberen die nog te moeilijk zijn voor hen.

💡 LEERKANS

Een kind steekt iets op wanneer het anderen risico's ziet nemen, bv.: omgaan met onzekerheid, spanning en angst, gevaren inschatten, zien hoe het kan.

😊 SPEELKANS

Het kind leeft mee met de emoties ('Oh nee, die gaat toch niet vallen?', 'Spannend zeg!'), en kan geboeid zijn door risicovolle situaties zonder zelf fysiek in gevaar te komen.

🚶 VOLWASSEN THRILLS

Kijken naar bungeesprong, skydiven, crashen, slipcursus volgen, ...

PLAATSVERVANGEND RISICO

ONDERSTEUNINGSTIPS

AANBOD

- Vrees niet dat minder vaardige kinderen zich zullen kwetsen omdat ze meer vaardige kinderen nadoen. Meestal nemen kinderen enkel risico's waar ze aan toe zijn.
- Laat kinderen samenspelen met oudere, meer ervaren kinderen.
- Vind je een voorwerp of plek te gevaarlijk om kinderen er zelf mee/op te laten spelen? Toon en verwoord hoe jij zelf met risico's omgaat: 'Voor ik in een boom klim, test ik eens of die tak wel stevig genoeg is.', 'Ik gooi altijd twee keren water op het vuur, zodat het zeker uit is.'. Misschien onthouden de kinderen hier niet alles van, maar alle beetjes helpen!

EMOTIONELE ONDERSTEUNINGSTIPS

Zie kaartjes met algemene ondersteuningstips.

EDUCATIEVE ONDERSTEUNINGSTIPS

- Begrens de 'doeners' zo weinig mogelijk.
- Benoem bewust wanneer je een kind geboeid naar iemand anders ziet kijken: 'Ik zie je kijken naar Céleste met de hamer.'
- Moedig andere kinderen (met lage betrokkenheid) aan om bewust te kijken: 'Kijk eens hoe gezellig Woppe stoeit met Nina.'
- Benoem de speelwaarde en vaardigheden van de 'doeners': 'Yusra kan snel lopen hé?', 'Fien kan die houtblokken heel hoog stapelen, kijk maar eens hoe ze dat doet.', 'Jayden durft tot helemaal boven, we zullen straks eens vragen waarom hij dat leuk vindt.'
- Hou achteraf in de gaten of een kind wat het toekijkende kind opstak uit dit kijkmoment. Probeert een kind toch iets wat te hoog gegrepen is, blijf dan in de buurt.